Θέμα

Σε ημερίδα του σχολείου σας με θέμα «Επιστήμη και κοινωνική ευθύνη μετά την πανδημία», εκφωνείτε ομιλία ως εκπρόσωπος των μαθητών. Σε 500–600 λέξεις, να αναδείξετε τη σημασία των εμβολίων με αφετηρία την εμπειρία της COVID-19 και να αναπτύξετε τις ευθύνες της επιστημονικής κοινότητας απέναντι στην κοινωνία.

Ομιλία

Αγαπητοί παρευρισκόμενοι,

Η πανδημία του κορονοϊού μάς έφερε αντιμέτωπους με τον φόβο, την απώλεια και την ανατροπή της καθημερινότητάς μας. Παράλληλα, ανέδειξε τη δύναμη της επιστήμης, αλλά και το βάρος της ευθύνης όσων την υπηρετούν. Σήμερα, έχοντας βιώσει αυτή τη δοκιμασία, οφείλουμε να αναρωτηθούμε: τι μας δίδαξε η εμπειρία των εμβολίων και ποιες υποχρεώσεις έχει η επιστημονική κοινότητα απέναντι στον άνθρωπο;

Αρχικά, τα εμβόλια αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα της κοινωνικής προσφοράς της επιστήμης. Στην περίπτωση της COVID-19, συνέβαλαν στην προστασία από τη βαριά νόσηση και τον θάνατο. Η ανάπτυξή τους ανέδειξε την αξία της έρευνας, της συνεργασίας και της ανταλλαγής γνώσεων. Μας υπενθύμισε ότι η επιστημονική πρόοδος αποκτά ουσιαστικό νόημα όταν ανακουφίζει τον ανθρώπινο πόνο και προστατεύει τη ζωή. Γι’ αυτό, η εμπειρία της πανδημίας πρέπει να ενισχύσει το ενδιαφέρον μας για την πρόληψη και τη δημόσια υγεία.

Ωστόσο, η ύπαρξη ενός επιστημονικού επιτεύγματος δεν εξασφαλίζει αυτόματα την αποδοχή του. Γύρω από τα εμβόλια αναπτύχθηκαν φόβοι, αντιπαραθέσεις και παραπλανητικές πληροφορίες. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον, η ευθύνη των επιστημόνων είναι ιδιαίτερα μεγάλη, επειδή οι παρεμβάσεις τους επηρεάζουν αποφάσεις που αφορούν την υγεία εκατομμυρίων ανθρώπων. Η γνώση τούς προσφέρει κύρος, αλλά ταυτόχρονα τους δεσμεύει να το χρησιμοποιούν με εντιμότητα, σύνεση και κοινωνική συνείδηση.

Πρώτη υποχρέωσή τους είναι η αυστηρή τήρηση της επιστημονικής δεοντολογίας. Οι έρευνες χρειάζονται αξιόπιστες μεθόδους, ανεξάρτητο έλεγχο και διαφάνεια. Η ασφάλεια των εμβολίων πρέπει να παρακολουθείται και μετά την κυκλοφορία τους, ενώ κάθε πιθανή ανεπιθύμητη ενέργεια οφείλει να διερευνάται υπεύθυνα. Οι επιστήμονες χρειάζεται να παρουσιάζουν με ακρίβεια τα οφέλη, τους κινδύνους και τα όρια της γνώσης τους. Η αναγνώριση της αβεβαιότητας και η αναθεώρηση μιας εκτίμησης, όταν προκύπτουν νέα στοιχεία, αποτελούν δείγματα επιστημονικής συνέπειας.

Εξίσου σημαντική είναι η ευθύνη της ενημέρωσης. Οι ειδικοί οφείλουν να επικοινωνούν με κατανοητό λόγο, χωρίς υπερβολικές υποσχέσεις και αδικαιολόγητη κινδυνολογία. Χρειάζεται να εξηγούν τα δεδομένα, να απαντούν στις απορίες και να αντιμετωπίζουν με σεβασμό όσους διστάζουν. Η ειρωνεία και η απαξίωση δυσκολεύουν τον διάλογο. Αντίθετα, η υπομονή και η τεκμηριωμένη επιχειρηματολογία καλλιεργούν εμπιστοσύνη. Παράλληλα, η συνεργασία με το σχολείο και τα μέσα ενημέρωσης μπορεί να ενισχύσει την επιστημονική παιδεία και την αντίσταση στην παραπληροφόρηση.

Επιπλέον, η επιστημονική κοινότητα οφείλει να διαφυλάσσει την ανεξαρτησία της από οικονομικά συμφέροντα και πολιτικές σκοπιμότητες. Η χρηματοδότηση της έρευνας πρέπει να συνοδεύεται από διαφάνεια, ενώ πιθανές συγκρούσεις συμφερόντων χρειάζεται να γνωστοποιούνται. Ο επιστήμονας υπηρετεί ένα κοινωνικό λειτούργημα και έχει καθήκον να υπερασπίζεται τα πορίσματά του, ακόμη και όταν αυτά δεν εξυπηρετούν ισχυρούς φορείς. Ταυτόχρονα, ο ανθρωπιστικός προσανατολισμός της επιστήμης επιβάλλει την υποστήριξη της ισότιμης πρόσβασης στα εμβόλια, ώστε η προστασία της υγείας να μην εξαρτάται από το εισόδημα ή τον τόπο κατοικίας.

Βέβαια, η ευθύνη των επιστημόνων, όσο μεγάλη κι αν είναι, δεν είναι αποκλειστική. Η πολιτεία αποφασίζει για την οργάνωση της δημόσιας υγείας, στηρίζει την έρευνα και εξασφαλίζει πρόσβαση στην περίθαλψη. Τα μέσα ενημέρωσης οφείλουν να ελέγχουν τις πληροφορίες που μεταδίδουν, ενώ εμείς οι πολίτες χρειάζεται να αναζητούμε αξιόπιστες πηγές. Η συνεργασία όλων είναι απαραίτητη, χωρίς να καταργείται η ιδιαίτερη υποχρέωση των ειδικών να παρέχουν έγκυρη γνώση.

Η εμπειρία της πανδημίας μάς καλεί να συνδέσουμε την επιστημονική πρόοδο με την ηθική ευθύνη. Ας διεκδικήσουμε μια επιστήμη με επίκεντρο τον άνθρωπο και ας καλλιεργήσουμε έναν δημόσιο διάλογο που στηρίζεται στη γνώση και στον αμοιβαίο σεβασμό. Έτσι, τα επιτεύγματά της μπορούν να γίνουν κοινό αγαθό και θεμέλιο μιας πιο δίκαιης κοινωνίας.

Σας ευχαριστώ.